

Warszawa, 16 stycznia 2016 r.

Nowe narzędzia do diagnozowania dysleksji oraz zaburzeń językowych

Informacja prasowa

- Czy twoje dziecko może mieć dysleksję?
- Czy jest gotowe uczyć się czytać i pisać?
- Czy późno zaczęło mówić i ma z tym kłopoty?

Po raz pierwszy polskie poradnie psychologiczno-pedagogiczne dysponują nowoczesnymi narzędziami do diagnozy problemów z rozwojem mowy oraz umiejętnością czytania i pisania u dzieci. Publiczne poradnie otrzymały bezpłatne narzędzia, opracowane przez ekspertów z Instytutu Badań Edukacyjnych. - *Umożliwią one prowadzenie diagnozy zgodnie z wysokimi standardami oraz pozwolą wcześniej wyłonić i objąć opieką dzieci ryzyka zaburzeń uczenia* – mówi prof. dr hab. Grażyna Krasowicz-Kupis z IBE.

Wszystkie narzędzia testowe cechują się wysokimi parametrami psychometrycznymi i zostały znormalizowane w roku 2014 na reprezentatywnej ogólnopolskiej próbie 3196 dzieci.

Bezpłatnie zestawy testów otrzymało 750 publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych i ośrodków specjalistycznych zajmujących się diagnozą dzieci oraz ośrodki akademickie, prowadzące studia w zakresie psychologii, logopedii i pedagogiki. Przekazane zestawy testowe obejmują komplet pomocy niezbędnych do przeprowadzenia badania, podręczniki testowe oraz arkusze odpowiedzi. W styczniu b.r. IBE rozpoczyna cykl szkoleń ze stosowania tych testów i interpretacji ich wyników.

Instytut Badań Edukacyjnych opracował i wydał trzy baterie testowe oraz jeden test przesiewowy, przeznaczone do diagnozy psychologicznych podstaw czytania i pisania oraz ich zaburzeń u dzieci uczęszczających do tzw. zerówek oraz uczniów klas I i II. Jest to pierwszy tak kompletny zestaw różnych metod, który uwzględnia ocenę wielu aspektów czytania i pisania, w tym bardzo wczesnych jego przejawów, niepowiązanych z formalną nauką, a prognostycznych dla późniejszych osiągnięć lub problemów w tym zakresie, takich jak dysleksja rozwojowa. Ocenę czytania i pisania dodatkowo uzupełniono bogatym zbiorem testów oceniających różne aspekty funkcji fonologicznych, kluczowych dla nabywania komunikacji za pomocą pisma.

W skład zestawu narzędzi diagnostycznych wchodzi:

- Bateria Testów Czytania BTCZ IBE,
- Bateria Testów Pisania BTP IBE,
- Bateria Testów Fonologicznych BTF IBE
- oraz Skala Prognoz Edukacyjnych SPE IBE dla nauczycieli.

Baterie testowe to narzędzia dla psychologów, pedagogów i logopedów, czyli specjalistów zajmujących się diagnozą dziecka na progu jego drogi edukacyjnej, natomiast Skala Prognoz Edukacyjnych jest przeznaczona do przesiewowej diagnozy wykonywanej przez nauczycieli wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego.

Powyższe narzędzia testowe zostały opracowane przez specjalistów z Zespołu Specyficznych Zaburzeń Uczenia się, kierowanego przez prof. dr hab. Grażynę Krasowicz-Kupis, a tworzonego przez dr Katarzynę

Wiejak i dr Katarzynę M. Bogdanowicz, przy współpracy ekspertów zewnętrznych – przede wszystkim prof. nadzw. dr hab. Elżbiety Awramiuk oraz dr Olgi Pelc-Pękali.

Do tej pory w Polsce nie dysponowaliśmy tego rodzaju kompleksowymi narzędziami, dzięki którym możliwe byłoby przeprowadzenie zarówno diagnozy przesiewowej, jak i pogłębionej diagnozy gotowości do nauki czytania i pisania oraz ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się w obszarze czytania i pisania.

Okolo 10 proc. uczniów ma trudności z przyswojeniem czytania i pisania, a u ponad 7 proc. dzieci występują zaburzenia językowe. Im wcześniej problem jest prawidłowo zidentyfikowany, tym skuteczniejsze będą działania profilaktyczne i terapeutyczne. Specjaliści z Instytutu Badań Edukacyjnych zaprezentowali nowe narzędzia diagnostyczne.

Specyficzne zaburzenie uczenia się, a przede wszystkim dysleksja rozwojowa, a także specyficzne zaburzenie językowe (Specific Language Impairment – SLI), dotyczące rozwoju języka, bardzo poważnie zmniejszają szanse edukacyjne dotkniętych nimi dzieci. Dzieci, doświadczające takich trudności są także narażone na problemy w sferze emocjonalnej i społecznej, co rzutuje na ich dalsze życie.

Bateria Testów Fonologicznych IBE

Autorzy: *Grażyna Krasowicz-Kupis, Katarzyna Wiejak, Katarzyna M. Bogdanowicz*

Bateria składa się z 14 testów i służy do pomiaru różnorodnych sprawności fonologicznych – od najprostszych – czyli słuchu fonemowego, po złożone – jak świadomość fonologiczna. W jej skład wchodzi zadania dotyczące rymów, aliteracji, sylab i fonemów wykorzystujące różne operacje na cząstkach fonologicznych – analizę, syntezę, usuwanie, tworzenie.

Zastosowanie:

- do oceny sprawności językowych dziecka – fonologicznych
- w diagnozie gotowości szkolnej
- w pogłębionej diagnozie ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się, zwłaszcza dysleksji rozwojowej
- w diagnozie dzieci z zaburzeniami mowy.

Bateria Testów Pisania BTP IBE

Autorzy: *Elżbieta Awramiuk, Grażyna Krasowicz-Kupis, Katarzyna Wiejak, Katarzyna M. Bogdanowicz*

Bateria składa się z 6 testów obejmujących różnorodne sprawności powiązane z pisaniem, takie jak świadomość grafotaktyczna, układanie prostych wyrazów z liter, świadomość morfologiczna, fonologiczna i ortograficzna. Zadania testowe obejmują materiał językowy o różnym stopniu zgodności wymowy z pisownią oraz na różnym poziomie trudności ortograficznej. Bateria zawiera zróżnicowane zadania – wskazywanie właściwej odpowiedzi, samodzielne układanie wyrazów z liter, samodzielne pisanie wyrazów i tekstu ze słuchu, uzupełnianie luk w zdaniach.

Zastosowanie:

- do oceny poprawności pisania dzieci na różnym poziomie rozwoju tych umiejętności w diagnozie gotowości szkolnej
- w pogłębionej diagnozie ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się, zwłaszcza dysleksji rozwojowej czy izolowanych zaburzeń pisania (dysortografii)

- w diagnozie gotowości szkolnej

Bateria Testów Czytania BTCZ IBE

Autorzy: *Grażyna Krasowicz-Kupis, Katarzyna M. Bogdanowicz, Katarzyna Wiejak*

Baterię Testów Czytania tworzy 5 testów, służących do pomiaru różnorodnych sprawności – od najprostszych – jak rozpoznawanie i nazywanie liter, po złożone – jak czytanie sztucznych wyrazów czy wyrazów prawdziwych. Oceniana jest zarówno poprawność, technika, jak i tempo czytania.

Zastosowanie:

- do oceny tempa i poprawności czytania dzieci na różnym poziomie rozwoju tych umiejętności; pozwala także jakościowo charakteryzować poziom umiejętności oraz obszary trudności
- w diagnozie gotowości szkolnej
- w pogłębionej diagnozie ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się, zwłaszcza dysleksji rozwojowej

Skala Prognoz Edukacyjnych SPE IBE

Autorzy: *Katarzyna Wiejak, Grażyna Krasowicz-Kupis, Katarzyna M. Bogdanowicz*

Skala Prognoz Edukacyjnych SPE IBE jest skalą obserwacyjną, przeznaczoną dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania wczesnoszkolnego, pracujących z dziećmi w oddziałach rocznego przygotowania przedszkolnego oraz w I i II klasach szkoły podstawowej. SPE IBE służy przede wszystkim do przesiewowej diagnozy ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się w obszarze czytania i pisania na wczesnych etapach nabywania tych umiejętności ze względu na problemy językowe dziecka. Umożliwia dokonanie oceny aktualnego poziomu rozwoju językowego oraz umiejętności czytania i pisania w oparciu o obserwację, a także oceny rozwoju językowego we wczesnym dzieciństwie na podstawie wywiadu z rodzicami.

Zastosowanie:

- przesiewowa diagnoza ryzyka specyficznego zaburzenia uczenia się czytania i pisania, zwłaszcza dysleksji rozwojowej
- pomocne dla dzieci podejrzanych o problemy z rozwojem językowym – jako wstępny etap diagnozy logopedycznej czy pedagogicznej
- uzupełnienie diagnozy gotowości szkolnej o informacje dotyczące rozwoju językowego.

Diagnoza – problemy z mówieniem

Osobną grupę testów stworzonych w Instytucie Badań Edukacyjnych w Zespole Specyficznych Zaburzeń Uczenia się stanowią narzędzia do oceny poziomu rozwoju językowego i diagnozy zaburzeń językowych u dzieci, opracowane pod kierunkiem dr hab. Magdaleny Smoczyńskiej, Prof. IBE. Są to:

- Test Rozwoju Językowego TRJ,
- Test Powtarzania Pseudosłów TPP,
- Standaryzowane Narzędzia do Oceny Wypowiedzi SNOW,
- Inwentarze Rozwoju Mowy i Komunikacji IRMIK oraz wersja krótka - KIRMIK,

- oraz skala Język i komunikacja JK dla nauczycieli.

Test Rozwoju Językowego TRJ

Jest to wystandaryzowane i znormalizowane narzędzie psychometryczne, przeznaczone do badania dzieci w wieku 4;0 - 8;11, zawierające łącznie 6 podtestów sprawdzających rozumienie i użycie w mowie czynnej pojedynczych słów, konstrukcji składniowych, odmiany wyrazów, oraz rozumienie dłuższych tekstów.

Autorzy: Magdalena Smoczyńska, Ewa Haman, Agnieszka Maryniak, Ewa Czaplewska, Grzegorz Krajewski, Natalia Banasik, Magdalena Kochońska, Magdalena Łuniewska

Podręcznik: Magdalena Smoczyńska, Ewa Haman, Agnieszka Maryniak, Ewa Czaplewska, Grzegorz Krajewski, Natalia Banasik, Magdalena Kochońska, Magdalena Łuniewska, Marta Morstin

Zastosowanie:

- ocena poziomu rozwoju językowego dziecka pod względem rozumienia i produkcji mowy w odniesieniu do rówieśników
- diagnoza zaburzeń językowych, w tym specyficznego zaburzenia językowego (SLI)
- w przypadku stwierdzenia rozwoju nietypowego, pozwala na sprawdzenie, w jakim stopniu i jakim obszarze umiejętności językowe dziecka odbiegają od przeciętnych (co jest pomocne w planowaniu terapii)

Test Powtarzania Pseudosłów TPP

TPP jest testem uzupełniającym i towarzyszącym Testowi Rozwoju Językowego, można go również stosować niezależnie. Jest przeznaczony dla dzieci w wieku 4;0 - 8;11. Składa się z 27 pozycji testowych, rozmieszczonych w dwóch częściach testu: A i B.

Autorzy/Podręcznik: Jakub Szewczyk, Magdalena Smoczyńska, Ewa Haman, Magdalena Łuniewska, Magdalena Kochońska, Joanna Załupska

Zastosowanie:

- pomiar sprawności przetwarzania fonologicznego
- przesiewowa identyfikacja dzieci z SLI lub ryzykiem SLI

Standaryzowane Narzędzia do Oceny Wypowiedzi SNOW

SNOW to zestaw narzędzi uzupełniających i towarzyszących Testowi Rozwoju Językowego w zakresie produkcji dyskursu. W ich skład wchodzi 4 zadania: Opis: Park, Opis: Farma, Opowiadanie: Ptaszki, Opowiadanie: Przygoda w Warszawie. Uzupełniają one TRJ w zakresie pomiaru produkcji dyskursu.

Autorzy/Podręcznik (cz.1): Magdalena Smoczyńska, Ewa Haman, Magdalena Kochońska, Magdalena Łuniewska

Zastosowanie:

- pomiar produkcji mowy w zakresie tworzenia tekstu opisowego i narracyjnego
- dodatkowa miara słownictwa i składni
- szczegółowa ocena umiejętności dziecka w zakresie dyskursu umożliwiająca ukierunkowanie ewentualnej terapii

Uwaga: Normy i druga część podręcznika są jeszcze w opracowaniu.

Inwentarze Rozwoju Mowy i Komunikacji IRMIK

IRMIK tworzą dwa kwestionariusze rodzicielskie: Słowa i Gesty SIG oraz Słowa i Zdania SIZ. Pierwszy jest przeznaczony dla dzieci w wieku 8-18 miesięcy, drugi dla dzieci w wieku 18-36 miesięcy. Kwestionariusze, które zawierają listy słów, są wypełniane przez rodziców (głównego opiekuna) dziecka, ewentualnie z pomocą diagnosty (psychologa, pedagoga, logopedy).

Autorzy: Magdalena Smoczyńska

Podręcznik: Magdalena Smoczyńska, Grzegorz Krajewski, Magdalena Łuniewska, Ewa Haman, Krzysztof Bulkowski, Magdalena Kochańska

Zastosowanie:

- ocena wczesnego rozwoju mowy
- ocena ryzyka zaburzeń językowych (w tym SLI)

Krótki Inwentarz Rozwoju Mowy i Komunikacji KIRMIK

KIRMIK to krótka wersja IRMIKA przeznaczona do badania przesiewowego dzieci w wieku 24 - 36 miesięcy w przychodniach lekarskich. Zawiera listę 100 słów i występuje w dwóch równoległych wersjach: A i B. Jego wypełnienie zajmuje zaledwie kilka minut.

Autorzy: Grzegorz Krajewski, Magdalena Smoczyńska

Podręcznik: Magdalena Smoczyńska, Grzegorz Krajewski, Magdalena Łuniewska, Ewa Haman, Krzysztof Bulkowski, Magdalena Kochańska

Zastosowanie:

- ocena wczesnego rozwoju mowy
- badanie przesiewowe pod kątem opóźnionego rozwoju mowy lub ryzyka zaburzeń językowych (w tym SLI)

Język i komunikacja

Standaryzowana i znormalizowana skala przesiewowa przeznaczona do stosowania przez nauczycieli (jak również logopedów, pedagogów i psychologów szkolnych). Docelowo dla klas I-VI, aktualnie posiada normy dla klasy I.

Autorzy: Magdalena Kochańska

Podręcznik: Magdalena Kochańska, Magdalena Łuniewska

Zastosowanie:

- badanie przesiewowe w szkole pod kątem umiejętności językowych i komunikacyjnych oraz zaburzeń w tym zakresie
- ogólna ocena funkcjonowania językowego dziecka
- ocena postępów ucznia w zakresie funkcjonowania językowego

Powyższe narzędzia do oceny poziomu rozwoju językowego i diagnozy zaburzeń językowych u dzieci również zostały nieodpłatnie udostępnione poradniom psychologiczno-pedagogicznym i ośrodkom

akademickim. Ponadto IRMIK oraz skalę Język i komunikacja można pobrać ze strony Pracowni Testów IBE: <http://eduentuzjasci.pl/pracowniatestow>.

Testy zrealizowano w ramach projektu systemowego: *Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego*, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych.

Informacja o Instytucie Badań Edukacyjnych: www.ibe.edu.pl

Kontakt dla mediów

Natalia Skipietrow, rzecznik prasowy IBE
n.skipietrow@ibe.edu.pl, tel. (+48 22) 24 17 166, tel. kom. 695 371 636